

Tasca 2.- EL SECTOR PRIMARI AL MÓN

El sector primari agrupa les activitats dirigides a la producció d'aliments: l'agricultura, la ramaderia i la pesca, més l'explotació forestal, dirigida sobretot a l'obtenció de fusta.

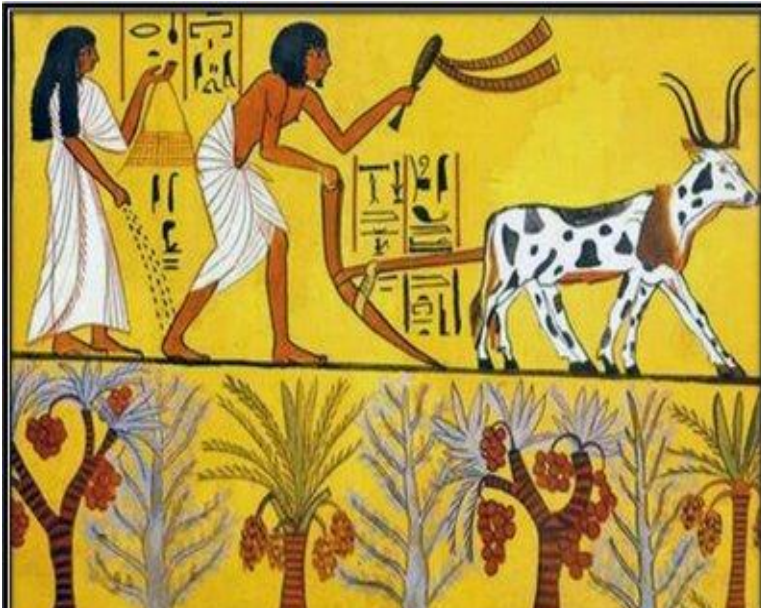
A l'etapa paleolítica, durant milers d'anys l'espècie humana va viure directament dels recursos que li proporcionava la naturalesa, mitjançant la caça i recol.lecció. Vivia en petites comunitats, i la divisió del treball pràcticament no existia.

L'agricultura i la ramaderia aparegueren només fa uns 15.000 anys, en el que es coneix com a etapa neolítica. Els humans aprengueren a cultivar la terra i domesticar els animals, la qual cosa els va permetre poder acumular els aliments i ja no depenien tant de la subsistència diària.

Actualment al món es practiquen diferents tipus d'agricultura, depenent de les condicions climàtiques i de sòl i del tipus de societat que la practica. Distingim entre l'agricultura de subsistència, pròpia dels països pobres i l'agricultura de mercat, sobretot a les societats desenvolupades d'Europa i Amèrica del Nord.

1.- L'AGRICULTURA DE SUBSISTÈNCIA

L'agricultura de subsistència és aquella que està orientada sobretot a l'**autoconsum**, és a dir, els pagesos cultiven la terra per a produir per a cobrir les seves necessitats de la seva família. Sols en casos de petits **excedents** comercialitzen el que produeixen.

Pintures murals egípcies representant l'agricultura

L'agricultura de subsistència avui es practica a gran part del continent africà, Àsia i Amèrica del Sud. Aproximadament la meitat dels agricultors de tot el món practiquen l'agricultura de subsistència, i això suposa més de 1,000 milions de persones.

L'agricultura de subsistència normalment s'organitza en petites comunitats. La unitat bàsica d'explotació és la **família extensa**, formada per padrins, pares, germans, oncles, cosins... Tots els membres del grup familiar, des dels més petits als més vells i les dones participen d'una o altra manera de l'activitat agrícola.

Les tècniques de conreu són

rudimentàries, semblants a les que es practicaven al neolític. Les úniques eines són l'aixada, la falç i l'arada estirada per bous. L'agricultura de subsistència es sol combinar amb altres activitats, com la ramaderia, la caça i la recol.lecció.

Entre els pobles que practiquen aquest tipus d'agricultura hi trobam moltes diferències, degut a la varietat de medis naturals, els productes que es cultiven i les tècniques de cultiu:

1.1.- L'AGRICULTURA ITINERANT PER CREMACIÓ

És el tipus d'agricultura més primitiu i es practica avui en dia a amples zones de les selves

desforestació per l'agricultura itinerant per cremació

equatorials i tropicals de la conca de l'Amazones a Amèrica del Sud, a la conca del riu Congo a Àfrica i a zones d'Àsia i Oceania: illes Borneo, Nova Guinea... Els cultius més comuns són: el sorgo, la soja i la mandioca.

En aquest tipus d'agricultura els camps de conreu

s'obtenen cremant els boscs o la sabana. i obrint clarianes per a cultivar. Les cendres els serveixen d'adob.

Els camps són productius durant tres o quatre anys, perquè els sòls s'erosionen amb facilitat i en no haver-hi adobs, s'exhaureixen els nutrients de la terra. Per això els agricultors han de deixar les terres i traslladar-se a zones properes, i tornar a començar el cicle de condicionament de la terra. D'aquí ve el nom d'agricultura itinerant. Amb les famílies, les eines i l'escàs ramat es traslladen al nou assentament. Per tant es tracta de pobles **seminòmades**.

1.2.- L'AGRICULTURA I RAMADERIA DE SECÀ

L'agricultura de subsistència no ha canviat gaire des del neolític.

Als pobles de la sabana es practica l'agricultura extensiva de secà, combinada amb la ramaderia, de manera que gràcies a l'adob que proporcionen els animals és possible una explotació permanent del sòl.

La tècnica de cultiu és el **guaret** o rotació triennal: les finques es divideixen en tres parts: dues destinades als cultius i una tercera al pasturatge dels animals. Els cultius més comuns són els cereals, cacauets i mill.

Aquest tipus d'agricultura és el més estès al món, i es practica a amples zones d'Àfrica, Amèrica, Àsia i Oceania.

A zones molt seques del desert i alta muntanya on hi ha molt poca agricultura es practica encara la ramaderia nòmada de subsistència. Els pastors es desplacen amb els seus ramats a la recerca de pastures.

Una variant de la ramaderia nòmada és la **ramaderia transhumant**, que en temps antics es practicava gairebé a tot el món. Consisteix en desplaçar-se a la muntanya a la recerca de les pastures d'estiu (estivades), quan no hi ha herba verda al pla i a la tardor es fa el moviment a l'inversa i es torna a les pastures d'hivern. Moltes carreteres actuals tenen el seu origen en aquests camins de transhumància.

1.3.- L'AGRICULTURA INTENSIVA TRADICIONAL

Cultiu de l'arròs a Indoxina

Es practica a tres grans zones: al voltant del riu Nil, entre els rius Tigris i Èufrates, i a diferents àrees de Xina, Indoxina i Índia.

Es caracteritza per l'abundància d'aigua dels rius o de les pluges dels monsons a Àsia. Les terres són molt fèrtils i el clima és càlid tot l'any.

A Àsia es cultiva l'arròs, sovint amb dues collites anuals, en primavera i en hivern. Als rius Nil, Tigris i Èufrates es cultiven sobretot els cereals.

L'agricultura intensiva requereix molta mà d'obra i molta aportació de feina tot l'any. L'abundància de producció d'aquest tipus d'agricultura ha fet que molta gent visqui a aquestes zones, de tal manera que les zones d'agricultura intensiva són les zones més poblades del planeta.

2.- L'AGRICULTURA ALS PAÏSOS DESENVOLUPATS

Als estats desenvolupats, d'Europa i Amèrica del Nord sobretot, es practica l'**agricultura de mercat**. La producció no va dirigida al consum propi, sinó que està orientada a la venda.

L'agricultura de mercat es caracteritza per:

- 1.- Especialització de la producció. S'ha substituït el **policultiu** propi de l'agricultura de subsistència pel **monocultiu**. Cada agricultor està especialitzat en un o dos cultius.
- 2.- Elevada mecanització. L'agricultura de mercat no és possible sense els tractors, màquines segadores, sistemes de reg, màquines fumigadores i altres innovacions que estalvien molta mà d'obra.

Monocultiu del blat. Màquina segadora

3.- Normalment s'utilitzen adobs químics, herbicides i fungicides. Els nutrients de la terra s'han de renovar. En ser una agricultura especialitzada que no es combina amb la ramaderia, no hi ha els fems naturals. Per altra banda, el monocultiu afavoreix l'aparició de les plagues, que obliga a la utilització de productes químics per a combatre-les.

Tot i així, hi ha moltes diferències entre els tipus d'explotacions. Actualment en l'agricultura de mercat conviuen dos tipus d'explotacions agràries.

2.1.- L'EMPRESA AGRÍCOLA FAMILIAR

Són petites explotacions, que poden ser de secà o de regadiu. Normalment es caracteritza per la diversitat de producció. Exigeix moltes hores de treball (el pagès treballa de sol a sol) i necessita la col.laboració de tots els membres de la unitat familiar.

La ramaderia tradicional normalment es combina amb l'agricultura, ja que el bestiar serveix per a produir adobs.

Agricultura tradicional mediterrània. Collita d'ametla.

L'agricultor té petits ramats d'ovelles o cabres, conills i aviram (gallines, indiots, ànneres, coloms), etc que li proporcionen llet, carn, ous, llana... El ramat s'alimenta del rostoll dels guarets i dels cultius una vegada segats i altres restes, o ocasionalment pastura al bosc, i a canvi proporciona fems necessaris per adobar la terra.

La producció està dirigida a abastir els mercats locals, les botigues, els petits comerços i la venda directa. Per això es coneix com a **agricultura de proximitat**.

Els principals problemes en que es troba l'agricultura de proximitat és:

a.-Inestabilitat dels preus del mercat i competència de l'agricultura dels grans productors

b.-Elevats costos de producció (adobs, fungicides, llavors....)

c.-Escassa disponibilitat de capital per a invertir en infraestructures

d.-Dificultats per adaptar-se a una legislació i normatives cada vegada més exigents.

Com a contrapartida, l'agricultura de proximitat ofereix la **garantia de qualitat**. En no haver d'estar emmagatzemada tant de temps ni haver de ser transportada a llargues distàncies, no necessita cambres frigorífiques i els fruits i hortalisses tenen més temps per madurar a la planta. Per altra banda, en no usar tants de productes químics, la fan més apta i recomanable pel consum humà.

Per a poder competir amb els grans productors, compartir la maquinària i obtenir els productes químics, llavors, etc., sovint els petits agricultors s'associen formant **cooperatives**.

La gent es sensibilitza cada vegada més de la importància del menjar sa, i per això, està guanyant terreny entre els petits productors l'**agricultura ecològica**, que no utilitza productes químics.

2.2.- L'AGRICULTURA D'ESCALA.

Es tracta d'una agricultura orientada a l'exportació a mercats llunyans i es caracteritza per:

a.- Grans explotacions destinades al monocultiu (blat, cotó, blat de les Índies...)

b.- Elevada mecanització i escassa mà d'obra

c.- Ús de tecnologies molt avançades

d.- Abundància d'inversió de capital.

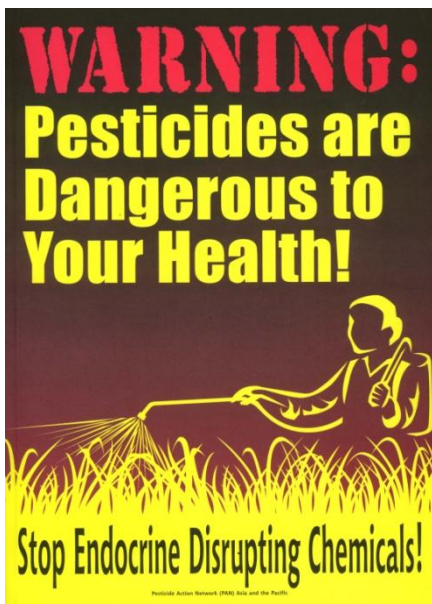
e.- Ús de grans quantitats de productes químics: fertilitzants, herbicides, plaguicides...

f.- Control dels preus. L'abundant producció permet a les agricultures d'especulació produir en grans quantitats i abaratir els preus del mercat, per la qual

cosa és una de les causes de la crisi de les petites economies agrícoles, que no poden competir.

L'agricultura d'escala és cada vegada més dominant al món. Sovint els estats orienten les seves polítiques nacionals i internacionals al foment i protecció d'aquest tipus d'agricultura. La banca mundial també té molts d'interessos en el foment de l'agricultura d'escala.

L'agricultura especialitzada ha provocat grans **desequilibris ecològics**: exhauriment de nutrients de la terra, pèrdua de terres per arrossegaments, contaminació d'aqüífers per sobreexplotació i excés d'adobs químics, etc. Per recuperar aquests desastres ecològics sovint els poders públics han hagut de fer grans inversions amb diners dels contribuents, la qual cosa fa que avui en dia es posi en qüestió la seva rendibilitat real.

3.-LA RAMADERIA INTENSIVA ALS PAÏSOS DESENVOLUPATS

Les grans empreses dels països desenvolupats practiquen la ramaderia intensiva en règim d'estabulació. Les estables són els llocs tancats destinats a l'engreixament d'animals per a la seva venda.

Són explotacions molt especialitzades amb molt de capital en inversions, instal·lacions i aliments per al bestiar. La ramaderia intensiva es dedica sobretot al bestiar boví, per a l'obtenció de carn i llet, porcí i a l'avicultura.

L'alimentació dels animals és a base de farratges i de pinsos. Per treure'n major rendibilitat es limita la mobilitat dels animals i se'ls engreixa artificialment, perquè donin el màxim de pes amb el menor temps possible, per la qual cosa la carn que se n'obté és de menor qualitat.

A la franja mediterrània i altres llocs del món es practica encara un tipus de ramaderia extensiva en petita escala, sobretot ovina i cabrú, a nivell familiar, en una situació cada vegada més difícil per competir amb la ramaderia d'escala.

4.- L'AGRICULTURA DE PLANTACIÓ

És un tipus d'agricultura de mercat es practica als països del Tercer Món. El capital i els beneficis són de les grans empreses multinacionals.

Es dediquen al monocultiu de productes com cafè, te, cacau, canya de sucre, destinats a l'exportació.

Agricultura de plantació. Cultiu de cafè

Fan servir molta mà d'obra barata, ja que els salaris a aquests països són molt baixos. També disposen de grans extensions de terres a baix preu.

S'aprofiten dels governs dictatorials per imposar les seves condicions i obtenir facilitats. En tractar-se de països sense legislació de protecció mediambiental, contaminen impunement rius, produeixen residus i aigües brutes...

Les agricultures d'escala i de plantació són una de les causants dels grans desastres ecològics a nivell mundial: sobre utilització d'aigües i contaminació dels grans rius, **desforestació** i tals de bosc, destrucció de la biodiversitat i de les formes de vida i cultures indígenes, etc.

ACTIVITATS

A.- CONCEPTES:

-monocultiu/policultiu

-agricultura de proximitat

-garantia de qualitat

-agricultura d'escala

-agricultura de plantació

B.- TREBALL AMB MAPES

-Observa el mapamundi de la distribució dels principals tipus d'agricultura. A partir del text, fes la llegenda corresponent.

